

איש השנה תשמ"ג

הרגשה כזאת יכולה להסביר במידה רבה תופעות של דיכאון והינתקות.

אלמן בן 69

בראשית השנה ירדה על בגין מהלומה נוראה. עליזה אשתו נפטרה. לפי כל הכימונים, היתה עליזה האשה היחידה בחייו של בגין — פשוטו כמשמעו.

הוא הכיר אותה כשנא לנאום בעיר ררוהוביץ'. הוא הוזמן לסעודה אצל גביר יהודי מקומי, ראה את שתי בנותיו, התאומות בנות 17, התאהב בו במקום באלה, ונשא אותה כעבור זמן קצר לאשה. בתקופת החיזור פרש בפעם הראשונה והאחרונה מהפעילות המיפלגתית כדי לעבוד כמתמחה בעיר ררוהוביץ'.

בגין הצעיר לא היה גבר יפהתואר. גם בזיכרונותיו אינו מצטייר כאחד הסטודנטים המקרישים את ימיהם ולילותיהם לנשים, ליינ ולומר. הוא היה כבר אז פעיל מיפלגתי וקנאי פוליטי, ויתכן מאוד שלא ירד נשים לפני נשואיו.

היחסים בין מנחם ועליזה היו קרובים במיוחד גם בשל החוויות שהם חוו בצוותא. עליזה היתה עימו, כאשר ברח מורשה, עם התקרב הנאצים, והגיע לוויילנה, שהיתה כידי הליטאים. הם נפרדו כאשר הוא נלקח משם על ידי הקומוניסטים למחנה הריכוז בברית המועצות, והתאחדו שוב עם הגיעו ארצה, כחייל בצבא הפולני הגולה של הגנרל אנדרס.

במשך השנים הארוכות, שבהן עמד בגין בראש האירגון הצבאי-הלאומי, כאשר חי תחת כיסוי של זהות כוזבת והיה צפוי בכל עת לגילוי ולהריגה בו במקום, היתה עליזה — והיא לבדה — לידו.

היא היתה לצידיו במשך 29 השנים, שבהן אכל מרורים כאיש האופוזיציה (מילברד תקופה קצרה בממשלת-האחדות-הלאומית). (המשך בעמוד 35)

ויבקשו נערה יפה בכל גבול ישראל, וימצאו את אניש השונמית, ויביאו אותה למלך.

והנערה יפה עד מאוד, ותהי למלך סוכנת, ותשרתהו. והמלך לא ידעה.

זהו תיאור נציב של זיקנת אדם, שהיה בצעירותו הרפתקן בלתי-נלאה, מורד במלכות, מצביא, רודן בליבו, רודף-נשים ומרבה-מרדנות. במשך 40 שנה מלך בישראל.

טיבני לו לאדם להתעצב ברבות הימים. כוחותיו הגופניים מתרדלים, והישגיו הגדולים הם נחלת העבר והפכו זיכרונות. ידידיו, עמיתיו ומקורביו, בני דורו, נפטרים בזה אחר זה. בדירותו גוברת. הצעירים, בני דור הבנים, הנכדים והנינים, נראים לו, מטבע הדברים, כצאצאים חלושים, שאינם ראויים לעניקים שקרמו להם.

תופעה כללית זו חמורה יותר אצל מנהיג מדיני. ככל ששילטונו מבוסס יותר, כן הוא מתחיל לחשוך סוככים אותו. נרמה לו — ולרוב בצדק — שכל הבאים אליו אינם באים אלא כדי להשיג ממנו משהו, שכל דיבריהשבח אשר בפיהם אינם אלא דיברי חנופה והתרפסות, על-מנת לקבל פרס.

השרדנות של שליטים מורקנים היא תופעה הממלאה את סיפרי ההיסטוריה, החל בקיסרים של רומא וכלה בסטאלין, החל בהורדוס וכלה בהיטלר. במיקרה הטוב, מביאה חשדנות זו להינתקות ולהתבודדות. במיקרה הרע היא עלולה להביא לגילויים פסיכופאטיים. כמה מקיסרי רומא, החל באוגוסטוס קיסר, ציוו לרטש את ביטני בנייחוסותם; הורדוס ערך שחיטה במישפחתו; סטאלין עמד להוציא להורג את רופאיו היהודיים; היטלר היה עסוק בימיו האחרונים בהטלת פסקידין-מוות על שותפיו הקרובים ביותר, כמו הרמן גרינג והיינריך הימלר.

בגין בוודאי אינו דומה לרודנים אלה. אך היתה לו הזכות המלאה להרגיש בתשמ"ג כי האנשים שהיא סמך עליהם הכזיבו, שאיש כמו אריאל שרון הולך איתו שולל, שתלמידיו הם גמדים-שאסתניים, ושאינו לו איש שהוא יכול לסמוך עליו.

דוד המלך הוקו (לפי רסברט)

(המשך מעמוד 31)

עסקנים בישראל לצפות בבגין. גם עיתונאים זרים הצטרפו לתחביב זה של BEGIN-WATCHING.

הם ישבו מאחורי מצלמותיהם כיציע הכנסת, וצפו במשך שעות בבגין, כשהוא יושב לכוון ליד שולחן הממשלה, מבלי לזוז, מבלי לעוות את פניו, מבלי להגיב בצורה כלשהי על מה שנעשה ומה שנאמר. הם הלכו לטכסים משעממים ולאירועים ממלכתיים חסרי-עניין, אך ורק כדי לעקוב אחרי תנועותיו והבעות-פניו של מנחם בגין.

כל התצפיות האלה אישרו רק מימצא אחד: מנחם בגין נראה כאדם מנותק, מוסנם, תלוש מן המציאות.

אך התצפיות לא ענו על השאלה: מה גורם לכך? על כך היה נמוש הוויכוח, שהסך עיסוק מרכזי בישראל של תשמ"ג.

המלך דוד זקן

דהסבר הפשוט ביותר נגע לגילו של בגין. לקראת סוף תשמ"ג חגג את יום הולדתו ה-70. האירוע צולם על-ידי צלם ממשלתי, ותמונותיו עברו ביקורת קפדנית לפני שמעטות מהן

שימחה: מנחם ועליזה בגין ב-1978*

שוחררו לפירסום. אך גם כך נראה בגין כשהוא עומד לפני העוגה, באדישות גמורה, ומזכירתו מוליכה כידיה את ידו כדי שיוכל לפרוס את העוגה.

האמנות העולמית מלאה בתיאורים של אנשים מורקנים. דמותו של הארי הוקו, שכוחותיו נטשוהו, ושהגורים מהתלים ומתגרים בו, היא תמונה קלאסית בספרות.

אחד התיאורים הנוגעים ביותר ללב מופיע בפרק הראשון של ספר מלכים א':

והמלך דוד זקן בא בימים, ויכסוהו בבגדים ולא ייחס לו.

ויאמרו לו עבדיו: יבקשו לאדוני המלך נערה בתולה, ועמדה לפני המלך ותהי לו סוכנת, ושכבה בחיקו וחס לאדוני המלך.

* בחגיגת יום-הולדתו של המולטי-מיליונר נסים גאון (באמצע).

דיכאון: המזכירה יונה קלימוביץקי עוזרת לבגין לחתוך את עוגת יום הולדתו ה-70